

VERİMLİ BİR MÜZE ZİYARETİNİ NASIL GERÇEKLEŞTİREBİLİRİZ?

Serap BUYURGAN*

Öz: Müzeler kültür, sanat, doğa, bilim ve teknoloji alanlarına ait objeleri ve hikayeleri içinde barındıran mekanlardır. Müzelerde bulunan gerçek objeler karşısında öğrenme daha ilgili ve heyecanlı olmakta, etkili bir öğrenme gerçekleşmektedir. Müzelerin en önemli görevlerinden biri de insanları eğitmek ve bilgilendirmektir. Bu amaçla özellikle gelişmiş ülkelerde müze eğitim birimleri kurulmuş, okullara, öğretmenlere, halka, ailelere, her tür engel grubuna ve kurumlara yönelik eğitim etkinlikleri oluşturulmuş, müzede öğrenimin kazanımları gördükçe müzelerin eğitim hizmetleri artarak devam etmiştir. Ülkemiz müzelerinde de eğitim birimleri kurulmakta, okullara, öğretmenlere, engelli bireylere, halka ve kurumlara yönelik eğitim hizmetleri her geçen gün artmaktadır. Ancak bu hizmetler henüz tüm okullarımıza ve öğretmenlerimize hizmet vermede yeterli olmamaktadır. Ülkemizde öğretmenlerimizin eğitim sürecinde de müze eğitimine yönelik bir ders henüz birçok bölüm programında yer almamaktadır. Bu bakış açısından hareketle çalışmada, Buyurğan tarafından yazılan “Programlı Bir Müze Ziyareti ve Sonrasında Uyguma Örneği” başlıklı bildiri, Buyurğan ve Mercin tarafından yazılan Görsel Sanatlar Eğitiminde Müze Eğitimi ve Uygulamaları Kitabı, Müzede Görsel Sanatlar Eğitimi Bölümünde yer alan “Müze Ziyareti Süreci” ve Buyurğan ve Buyurğan tarafından yazılan Sanat Eğitimi ve Öğretimi Kitabı, Müzede Eğitim Bölümünde yer alan “Eğitimde Müzelerden Nasıl Daha Verimli Faydalanabiliriz?” “Verimli Bir Müze Ziyaretinin Aşamaları” başlıklı yazılar doğrultusunda öğretmenlerimizin nasıl verimli bir müze ziyareti gerçekleştirebilecekleri irdelenecektir. Çalışma tarama modelindedir. Çalışmada müzede öğrenimin kazanımları ortaya koyularak öğretmenlerimizin müzeleri eğitim-öğretim ortamı olarak kullanmalarının önemi vurgulanmış, verimli bir müze ziyareti nasıl organize edilebilir? sorusu tüm boyutları ile ele alınmıştır.

Anahtar kelimeler: Verimli bir müze ziyareti, müzede öğrenme, etkin öğrenme

* Prof. Dr.; Başkent Üniversitesi, Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi, Görsel Sanatlar ve Tasarım Bölümü.

HOW CAN WE HAVE AN EFFICIENT MUSEUM VISIT?

Serap BUYURGAN*

Abstract

The museums are places where the objects and stories belonging to the fields of culture, art, nature, science and technology are sheltered in. Learning from real objects found in the museums is more relevant and exciting, besides an effective learning comes true. One of the most important tasks of the museum is to educate and inform people. For this purpose, museum education units have been established especially in developed countries and educational activities for schools, teachers, public, families, all types of disability groups and institutions have been established and museum education services have continued to increase with the achievements of museum learning. Educational units are established in our country's museums and education services for schools, teachers, disabled people, public and institutions are increasing day by day. However these services are not enough to serve all our schools and teachers. Lessons about museum education in the education process of our teachers are not included in many department programs yet in Turkey. From this point of view, I have been working on the theme how our teachers can perform a productive museum visit with the articles entitled "Visiting a Programmed Museum and Following the Application"(Buyurgan), "Museum Education and Practices Book in Visual Arts Education"(Buyurgan&Mercin), "Museum Visit Process" and "Art Education and Education Book" (Buyurgan&Buyurgan) in the Department of Visual Arts Education in the Museum, in line "How Can We Benefit More Effectively From Educators?" and "Steps to Visit an Efficient Museum". In this research modeled study, the achievements of the museum learning were revealed and the way of organizing an efficient visit to the museum, which emphasized the importance of using museums as educational environment, was dealt with in all dimensions.

Keywords: Efficient museum visit, learning in museums, effective learning

Giriş

Müzeler öğrenmede, özellikle etkili ve kalıcı öğrenmede önemli rol oynar. Öğrenciler sınıf dışında, farklı bir mekanda daha ilgili, meraklı ve heyecanlı olurlar. Müzelerin görevleri içerisinde önemli bir yere sahip olan eğitim görevi özellikle gelişmiş ülkelerde son derece önemsenmektedir. Uzun zaman öğretimin temelini kitaplar oluşturur. Günlük hayatın bize tanıttığı gibi üç boyutlu nesnelere kullanmakla çok daha iyi

---

*Prof. Dr., Baskent University, Faculty of Fine Arts Design and Architecture, Department of Visual Arts and Design.

◆ Serap Buyurgan

sonuçlar elde edilebileceği zamanımızda anlaşılır. Böylece müzeler, sadece zamanla veya insanların ilerlemesinden dolayı ortadan kalkma tehlikesi ile karşı karşıya kalan nesnelere muhafaza etmeye yarayan bir barınak olmaktan çıkarlar; bunların evrenlerinin sonsuz imkanlarını, aynı zamanda uzun tarihini insanlara öğretecek dinamik birer kurum olurlar (ICOM Türkiye Milli Komitesi Yayınları, 1963: 17). Çağdaş anlayışla müzeler, koleksiyonunda barındırdığı nesnelere/ eserlerin anlamını, yararını ve değerini kavratarak, bilgisini geliştirme yollarını öğreten bir eğitim kurumu görevini üstlenir (Yavuzoğlu-Atasoy, 1999: 147). Müzeler öğrenmede ve birikim elde etmede her meslek grubunun ufkunu açar. Hangi alana ait olursa olsun müzeler sonsuz bilgi kaynağı sunar. Bir sanatçı geçmişin mirasına, bugünün ve geleceğin izlerine müze incelemeleri ile ulaşır. Diğer sanatçıların eserleri ve uygarlıkların izleri onun için bir birikim oluşturur. Kendi gelişiminde, kişiliğini bulmasında bir alt yapı sunar. Görsel sanatlar alanının öğretiminde özellikle sanat müzeleri ve galeriler, arkeoloji müzeleri, etnografya müzeleri öğrencilere vermek istediğimiz bilgileri görselleştiren, pekiştiren, yaratıcılıklarını geliştiren mekanlardır. Kısacası müzeler içlerinde barındırdıkları dünyayı gerçek objelerle bize en iyi yaşatan, öğreten yerlerdir (Buyurgan, 2006: 23).

Avrupa’da müzelerden eğitim amaçlı yararlanmak için birçok çalışmalar yapılır. Müze ve galerilere hizmet için birimler kurulur; okullara ödünç verme hizmetleri oluşturulur. İlk ödünç verme hizmeti Higgins tarafından gerçekleştirilir. Higgins 1883 yılında müze alt komitesi adına Liverpool Okul Kurulu’na yazdığı bir mektupta çeşitli ilköğretim okullarına yararlı numuneler göndermeyi önerir; 1889 yılında Müzeler Birliği’nin ilk Başkanı olarak seçilir. 64 okulun katılımı ile ödünç verme servisi oluşturulur. Bir ödünç verme görevlisi, bir müze karavanı ile okullarda öğretmenlere bir Koli Defterine kaydederek imza karşılığında ödünç verme kutularını dağıtır. Öğretmenlerin müzelerden yollanan numuneler ile yapılan derslere katılımın yüksek olduğunu bildirdiği görülür (Hooper-Greenhill, 1999: 49). Gelişmiş ülkelerde, özellikle Almanya, İngiltere, Fransa, Amerika Birleşik Devletleri’nde müzelerde eğitim birimleri kurulur; bu birimlerde görev yapacak uzman personel yetiştirilir; okullara, öğretmenlere yönelik eğitim hizmetleri oluşturulur; müzeler, gerek müzede gerekse gezici müzelerle okullarda bu hizmetlerini sürdürür. Okul Müzeleri ve Çocuk Müzeleri kurulur. Dünyada birçok müzede okullara, öğretmen ve öğrencilere yönelik eğitim hizmetleri verilir. The British Museum’da ziyaret başlığı altında okul ziyaretleri ile ilgili öğretmenlere yönlendirmeler yer alır; müze, öğretmenlere “Ziyaretinizi Planlama, Ziyaretinizi Ayırtın ve Ziyaretiniz İçin” başlıklarında, müze ziyareti ile ilgili, müze ziyaretinden önce ve müzede yapması gerekenleri sunar (www.britishmuseum.org). Louvre Museum’da gruplara ve okullara yönelik ziyaret planlamaları (www.louvre.fr/en/groups-schools), Aktiviteler ve Turlar başlığı altında Eğitimci Seyahat Programları yer alır. “Eğitimci Rotaları”, öğretmenlere ve eğitimcilere, okul müfredatları ve sanat eğitimi alanındaki büyük endişelerle ilgili temalar etrafında müze turları için pratik ve entelektüel bir çerçeve sağlar (www.louvre.fr/en/pistes-de-visite). The Metropolitan Museum of Art’da, öğrenmek başlığı altında eğitimcilere, etkinliklerinde,

basılı yayınlar ve diğer kaynaklarla öğrencilerin öğrenmesini ve kendi öğrenmelerini teşvik eden yönlendirmesi yapılır, K-12 Eğitimci Programları başlığında müze, Met koleksiyonundaki nesnelere, disiplinlerarası müfredat entegrasyonunu ve nesnelere öğretim yöntemlerini keşfeden K-12 eğitimcileri için tasarlanmış çeşitli programlar sunar. Öğretmenler ve öğrencilerinin The Met Koleksiyonunu bir Müze Rehberi veya bağımsız olarak keşfedebilecekleri, müzeyi ziyaret eden tüm okul gruplarının randevu almalarının gerekli olduğu yer alır; eğitimciler için kaynaklar sunulur (<http://www.metmuseum.org/learn/educators>). The Museum of Modern Art (MoMA) da, öğretmenlere, The Museum of Modern Art'ı sınıfları yapmaları, sanat eserine yakından bakmayı, sanatı tartışmayı ve eleştirel düşünmeyi öğrenmeleri önerilir. Öğretmenler, K-12 öğrencilerini tek bölümlü veya birden fazla bölümlü bir program için MoMA'ya nasıl getirebilecekleri, öğretmenler ve öğrenciler için MoMA'nın ücretsiz çevrimiçi kaynakları, Modern ve çağdaş sanatın sınıfa nasıl entegre edileceği konusunda bilinçlendirilir. Müzede, Yarım Gün Profesyonel Gelişim Atölyesi, Hafta Sonu Öğretmen Atölyesi ve Modern Öğretmen Programı yer alır (<https://www.moma.org/research-and-learning/teachers/index>).

Ülkemizde de müzede öğrenmenin önemi ve müze ile çocuk arasındaki güçlü bağlantının farkına erken varılır. Türkiye'de ilk okul müzesi 1868 yılında Galatasaray Lisesi'nde "Tarihi Tabiiye Müzesi" adıyla kurulur. 1923 yılında Cumhuriyetin ilanı ile okul müzelerinin kurulması öngörülür. 1982 yılındaki Birinci Milli Kültür Şurası'nda "müzede eğitim" vurgulanır, büyük müzelerde çocuk bölümleri kurulması önerilir. 1986 yılında Milli Eğitim Bakanlığı'nın okul müzeleriyle ilgili yönergesi yayınlanır; 1992 ve 1995 yıllarında yine okul müzeleriyle ilgili yeni yönergelerin yayınlandığı görülür. 1990 yılında Antalya Arkeoloji Müzesi'nde, 1995 yılında İstanbul Arkeoloji Müzeleri'nde çocuk bölümleri kurulur. Ankara Üniversitesi Oyuncak Müzesi 1990 yılında açılır. 1989 yılında Yıldız Teknik Üniversitesi Müzecilik Anabilim Dalı, 1997 yılında Ankara Üniversitesi Müze Eğitimi Anabilim Dalı öğretime başlar (B. Onur, Hooper-Greehill, 1999: 5 sunuş yazısından). Eğitim Fakültelerinde Yeniden Yapılanma çerçevesinde 2000 yılından itibaren, Resim-İş Eğitimi Anabilim Dallarında başlangıçta zorunlu ders olarak daha sonra seçmeli hale getirilen "Müze Eğitimi ve Uygulamaları" dersi yer alır.

Başkent Üniversitesi, Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi'nde 2006 yılında Sanat Tarihi Bölümü açılır; bölüm 2007 yılında Sanat Tarihi ve Müzecilik Bölümü adını alır; 2009 yılında bölümün öğrenci alımı durdurulur. 2013 yılında yine Başkent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsünde, Sanat Tarihi ve Müzecilik Ana Bilim Dalı açılır. Ülkemiz müzelerinde eğitim birimleri ve okullara ve öğretmenlere yönelik eğitim hizmetleri oluşturulur. Anadolu Medeniyetleri Müzesi okullara ve öğretmenlere eğitim hizmetleri sunan ilk müzelerimizdendir. Müzede 1975 yılından itibaren Ayşe TOKER ile eğitim etkinlikleri başlar, 1993 yılında Halil DEMİRDELEN ile devam eder, 2002 yılında müze eğitim birimi ve eğitim atölyesi kurulma çalışmalarına başlanır,

2004 yılında çalışmalar geliştirilerek devam eder. 2002 ile 2012 yılları arasında okullara ve öğretmenlere randevu sistemi ile eğitim hizmetleri verilir. Müze tadilatı süresince eğitim hizmetleri durdurulur, 2015 yılından itibaren yeniden başlar. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nde Çatı Çocuk Kültürü Grubu ile 2001 yılından itibaren çeşitli yaş grupları ile eğitim etkinlikleri gerçekleştirilir (Alpagut, Demirdelen ve Demirtaş, 2005). Müzeler haftası etkinlikleri çerçevesinde ilki 2003 yılında Eğitim Atölyesi ve çevresinde "Çocuk Şenlikleri" düzenlenir; 2015 yılında çocuk şenliklerinin üçüncüsü Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı, Anadolu Medeniyetleri Müzesi Müdürlüğü, Müzeciler Derneği, Çatı Çocuk Kültürü Grubu ve Eğitim Gönüllüleri Vakfı işbirliği ile büyük bir organizasyonla gerçekleştirilir. Şenliğe çok sayıda okul davet edilir, çağrılı öğrenci gruplarının dışında çok sayıda çocuğun da etkinliklere katıldığı görülür; yine müzeler haftası etkinlikleri çerçevesinde Roma Hamamı Açık Hava Müzesi'nde Anadolu Medeniyetleri Müzesi ve Radyo ODTÜ Ayışığında Agora Atölye Grubu'nun ortaklaşa hazırladıkları "I. Çocuk Olimpiyatları" gerçekleştirilir (Denizli, Alpagut, Demirdelen, Metin, Demirtaş ve Akyol, 2005). 18 Mayıs 2006 tarihinde Eğitim Atölyesi ve çevresinde yapılan "IV. Çocuk Şenliği" Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı, Keçiören Belediye Başkanlığı, Altındağ Belediye Başkanlığı, Müzeciler Derneği, Ayışığında Atölye, Eğitim Gönüllüleri Vakfı ve Anadolu Medeniyetleri Müzesi İşbirliği ile gerçekleştirilir ve şenliğe Ankara ilinden farklı okullardan 341 öğrenci öğretmenleri ile birlikte katılır. 20 Mayıs 2006 tarihinde Roma Hamamı Açık Hava Müzesi'nde gerçekleştirilen "II. Çocuk Olimpiyatları"na 164 öğrenci ve 7 öğretmen katılır (Anadolu Medeniyetleri Müzesi Eğitim Birimi, 2006). Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nde, 2017 yılında, Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğü ve İl Kültür Müdürlüğü arasında yapılan protokol ile Aralık ayında iki hafta boyunca koordinatör öğretmenlere müze eğitimi, arkeoloji ve drama alanlarında kurs verilir. Koordinatör öğretmenler ildeki diğer öğretmenleri organize eder ve müze Şubat ayından Haziran ayı sonuna kadar haftada üç gün randevu sistemi ile okullara eğitim atölyesinde de çalışma yapılarak eğitim hizmeti sunar. Rahmi M. Koç Müzesi 2002 yılında Türkiye'de ilk olarak "Müzedeki Eğitim" başlığı ile ilköğretim okullarının 3,4 ve 5. Sınıflarına yönelik (öğrenci ve öğretmenler için) bir "Eğitim Paketi" hazırlar. İlk uygulamaları VKV Koç Özel İlköğretim Okulu öğrencileri ile yapılır. Daha sonra İl Milli Eğitim Müdürlüğü ve Valilik onayı alınarak tüm okulların ve öğretmenlerin kullanımına sunulur. Müzeye randevulu gelmek isteyen okulların öğretmenleri müze eğitim paketinin nasıl kullanılacağı konusunda bilgilendirilir. Rahmi M. Koç Müzesi 2003 yılının Ekim ayında eğitim projesinin ikinci aşaması olan "Gezici Müze" projesini gündeme getirir. Bu projenin uygulanabilmesi için her yıl Milli Eğitim Bakanlığı'ndan izin alınır. Başlangıcından itibaren bu proje ile yüzlerce okulun, binlerce öğrencinin ayağına müze eğitim hizmetleri sunulur. Müze Projesi ile aynı zamanda başlayan Kardeş Okul Projesi ile Hasköy İlköğretim Okulu öğrencilerine öğretmenleri ile eğitim paketi ve laboratuvarları kullanarak, yaparak ve yaşayarak öğrenme imkanı sağlanır. Yine kardeş okul istediği zaman Rahmi M. Koç Müzesi'nden ve müzenin tüm etkinliklerinden ücretsiz olarak faydalanabilir

(Bayam, 2008: 167-170). MTA Tabiat Tarihi Müzesi randevulu okul gruplarına müze eğitimcileri eşliğinde eğitim hizmetleri sunar. Müzede bir eğitim atölyesi vardır, görme engelli bireylerin dokunarak ve Braille alfabesi ile öğrenebileceği özel bir bölüm de bulunmaktadır. Sakıp Sabancı Müzesi'nde Çocuk ve Gençliğe Yönelik ve Yetişkinlere Yönelik Eğitim programları vardır (www.sakipsabancimuzesi.org). İstanbul Modern'de de Eğitim Etkinlikleri yer almaktadır (www.istanbulmodern.org).

Ülkemizde müzelerde eğitim adına ortaya koyulan çalışmalar elbette verilen örneklerle sınırlı değildir. Her geçen gün eğitim etkinlikleri olan müzelerimizin etkinlikleri artmakta, eğitim birimi ve etkinlikleri olmayan müzelerimiz de bu konuda gelişme göstermektedir. Yine de müzelerimizin birçoğunda hala eğitim birimleri ve eğitim atölyeleri mevcut değildir. Eğitim Birimi ve Eğitim Atölyeleri olan müzelerimizin de özellikle genç nüfusun yoğun olduğu ülkemizde tüm okullara, öğrenci ve öğretmenlere ulaşabilmeleri mümkün değildir. Öğretmenlerimizin eğitim-öğretim sürecinde müze eğitime yönelik bilgilendirmelerin yer aldığı dersler de birçok bölüm programında yoktur. Bu bakış açısından hareketle çalışmada öğretmenlerimize verimli bir müze ziyaretini nasıl gerçekleştirebileceklerine yönelik "verimli bir müze ziyaretinin aşamaları"nın yer aldığı bir müze rehberi örneği sunulacaktır.

Yöntem

Çalışma tarama modelindedir.

Bulgular

Bu bölümde yer alan bilgiler ve görseller, Buyurgan tarafından yazılan "Programlı Bir Müze Ziyareti ve Sonrasında Uyguma Örneği" başlıklı bildiri (sf. 108-115); Görsel Sanatlar Eğitiminde Müze Eğitimi ve Uygulamaları Kitabı, Müzede Görsel Sanatlar Eğitimi Bölümünde yer alan "Müze Ziyareti Süreci" (sf. 162-184) ve Sanat Eğitimi ve Öğretimi Kitabı "Müzede Eğitim" Bölümünde yer alan "Eğitimde Müzelerden Nasıl Daha Verimli Faydalanabiliriz?" "Verimli Bir Müze Ziyaretinin Aşamaları" (sf. 103-125) başlıklı bilgilerden, yine bölümde yer alan görsellerin bir kısmı Buyurgan tarafından 2000-2015 yılları arasında G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı'nda verilen "Müze Eğitimi ve Uygulamaları" dersi "İlköğretim/Ortaöğretim Öğrencilerine Yönelik Müze Rehberi" başlıklı Final projelerinden alınmıştır.

Eğitimde Müzelerden Nasıl Daha Verimli faydalanabiliriz?

"Öğrenciler müzelere bir görev yerine getiriyormuşçasına götürülmemelidir. Öğrenme potansiyelinin yüksek olduğu bir müze ziyareti organize edebilmek için öğretmenlere düşen birtakım görev ve sorumluluklar vardır" (Buyurgan ve Buyurgan, 2012: 103).

Müze ziyaretinde öğrenme potansiyelinin yüksek olabilmesi için öğretmen tarafından programlı bir müze ziyareti düzenlenmelidir. Öğretmenler müze ziyaretini her

◆ Serap Buyurgan

yönü ile düşünmeli ve değerlendirmelidir. Programlı bir müze ziyareti üç bölümden oluşmaktadır:

1. Müze ziyareti öncesi öğretmen hazırlığı,
2. Müzede sorumluluklar,
3. Müze ziyaretinden sonra yaptırılacak çalışmalar (Buyurgan, 2002: 108).

1- MÜZE ZİYARETİ ÖNCESİ ÖĞRETMEN HAZIRLIĞI:

Öğretmenlerin müze ziyareti öncesi hazırlıklarını gösteren bu bölüm tamamen Buyurgan ve Mercin, Görsel Sanatlar Eğitiminde Müze Eğitimi ve Uygulamaları Kitabı sf. 164-169 ve 176-179. sayfalarından alınmıştır.

Verimli bir müze ziyareti için planlı bir hazırlık yapılmalıdır. EK 1’de yer alan müze araştırma, inceleme ve bilgilenme ziyareti planı örneği, öğretmenin müze ziyareti öncesi yapması gereken sorumluluklarını gösteren bir örnektir.

Gidilecek Müzeyi Belirlemek: Müzeler çok çeşitlidir. Bize geçmişin, günümüzün ve geleceğin izlerini, bilgilerini sunarlar. Öğrencilerimizi götüreceğimiz müzeyi belirlerken amacımızı göz önüne alarak belirlemeliyiz. Müze ziyaretini organize ederken önemli gün ve haftalar da dikkate alınmalıdır. Özellikle büyük şehirlerde trafiğin ve müzenin çok yoğun olduğu dönemlerde müzeyi daha etkin kullanmak zor olabilir. Açık Hava Müzelerine ve ören yerlerine müze ziyareti organize edilirken mevsim koşulları ve hava durumu da dikkate alınmalıdır.

a) Müzeye Gidecek Uygun Tarihi Saptamak: Müze yetkilileri ile görüşülerek öğrenci grupları için daha uygun olan günler öğrenilir. Bazı müzeler haftanın belirli günlerinde yoğun olurlar. Özellikle büyük müzelerde (Anadolu Medeniyetleri Müzesi, Anıtkabir, İstanbul Arkeoloji Müzeleri vb.) belirli günlerde tur organizasyonları yer alır. Müzenin içinde yoğun bir trafik yaşanır. Bu gibi ortamlarda öğrencilerin dikkatleri dağılır ve müze mekanından daha uzun süreli yararlanma durumları olmaz. Yine bazı müzelerin eğitim birimleri haftanın belirli günlerinde okullara eğitim hizmetleri verirler. Öğretmenler gidecekleri müzede eğitim birimi varsa bu hizmetlerden yararlanabileceği şekilde müze ziyaretini programlamalıdır.

b) Gidilecek Müzenin Yönetimi İle Bağlantı Kurmak: Eğer ders müze ortamında yapılmak isteniyorsa, önceden izin almayı ihmal etmemeliyiz. Müze yetkililerinin kendilerinin haberi olmadan yapılacak bir müze ziyareti programını kolaylaştırıcı davranışlar içinde bulunacaklarını, bunun olağan bir şey olduğunu ve hoşgörüyü beklememeliyiz. Bazı müzeler önceden haber verilmemesi halinde eğitim amaçlı grup ziyaretlerini yıllık programları gereği ya da başka nedenlerden dolayı kabul etmeyebilirler. Bazı müzeler de politikaları ve ilkeleri gereği önceden planlanmamış ziyaretleri kabul etmezler. Ülkemizde bazı müzelerde müze eğitimcileri görev almakta, önceden programlanmış okul ziyaretlerinde öğrenci gruplarına bil-

gilendirmeler yapmakta, müze içerisinde ve müze eğitim atölyelerinde uygulamalar yapılmaktadır. Örneğin Anadolu Medeniyetleri Müzesi, Anıtkabir Müzesi, İstanbul Modern, Rahmi M. Koç Müzesi programlı okul ziyaretlerinde öğrencilere eğitim hizmetleri sunan müzelerimizden bazılarıdır. EK 2’de öğretmenlerimize örnek olabilecek bir müze idaresini bilgilendirme dilekçe örneği yer almaktadır.

c) Öğretmenin Görev Yaptığı Kurumu Bilgilendirip Gerekli İzni Alması: Öğretmen, müze ziyareti ile ilgili bilgilendirmelerin yer aldığı bir izin dilekçesi ile kuru-
mundan gerekli izni almalıdır. EK 3’de örnek bir izin, bilgilendirme dilekçe örneği yer almaktadır.

d) Okulöncesi, İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumlarında Öğrenci Velilerini Bilgilendirmek ve Gerekli İzni Almak: 18 yaşın altındaki öğrenci grupları ile yapılacak müze ziyaretlerinde öğrenci velilerinden izin alınması gereklidir. EK 4’te velileri müze ziyareti ile ilgili bilgilendirme, izin alma dilekçe örneği verilmiştir.

e) Ziyaret Edilecek Müze İle İlgili Bilgi Toplamak, Varsa Eserlerle İlgili Gerçek veya Mitolojik Hikayeleri Öğrenmek: Öğretmen öğrencilerini götüreceği müze ile ilgili önceden bilgi toplamalı, eğer müzeyi daha önceden gezmemişse gezmeli ve programını ve sürelerini ona göre ayarlamalıdır. Öğrencileri ile il dışında bir organizasyon yapıyor ise bilgiye görsel ve yazılı kaynaklardan ulaşarak belirli bir birikim elde edebilir. Yine öğretmen öğrencilerini götüreceği müzedeki eserlerle ve olaylarla ilgili gerçek ya da mitolojik hikayelerden bazılarını öğrenmeli, bunları ziyaret esnasında öğrencilerine anlatmalıdır. Bu hikayeler her yaş grubunun ilgisini çeker, dikkatlerini yoğunlaştırır. Midas’ın Kulakları, Son Akşam Yemeği gibi mitolojik hikayeler, Kurtuluş Savaşımıza (Kınalı Mehmet, Fatma Bacı, 57. Alay, Seyit Onbaşı gibi) ve Atatürk’e ait yaşanmış hayat hikayeleri gibi.

f) Eserlerin Gözlemi İçin Ayrılan Süre Önceden Tespit Edilmelidir: Yine öğretmen müze ziyaretinde amacına uygun olarak kullanacağı eser veya objelerin nerelerde bulunduğunu önceden belirlemelidir. Bazen müzenin tamamına aynı süreyi ayıramayabiliriz ya da müzenin tamamını gezme, inceleme şansımız olmayabilir. Bunda müzenin büyüklüğü, öğrencilerin yaş gruplarına göre dikkat sürelerinin farklılığı gibi faktörler rol oynar.

g) Okulöncesi ve İlkokul İle Yapılan Müze Ziyaretlerinde Velilerden ya da Okuldaki Diğer Öğretmenlerden Yardım Alınmalıdır: Veliler ya da öğretmenler müzede çocukların ihtiyaçlarının karşılanmasında, belli durumlarda müze içerisinde gruplara ayrılarak gezmede ve öğrencilerin toparlanmasında yardımcı olurlar.

h) Öğretmen müze ziyareti öncesi gezi giderlerini belirlemeli ve temini için gerekli girişimlerde bulunmalıdır.

i) Eğer öğretmen ilk kez müzeyi, galeriyi ya da sit alanını kullanacaksa önceden mekanı ya da bölgeyi incelemesi planlamada esastır. Tuvaletlerin nerede olduğu, oto-

◆ Serap Buyurgan

büs park yeri, dinlenme ve yemek ihtiyaçlarının nerede karşılanabileceği gibi ve daha başka ayrıntılar önceden düşünülmelidir.

j) Öğrencilerle “Müzedeki Dikkat Edilmesi Gereken Kurallar” Konusunda Karşılıklı Soru Cevaplarla Bilgi Alışverişinde Bulunmak: Hangi yaş grubu olursa olsun öğrencilerle, genel olarak müzelere ait ve götüreceğimiz müzeye ait kurallar konuşulmalıdır. Öğrenciler fotoğraf makinesi getirebilirler mi?, Flaş kullanmak, çekim yapmak serbest mi? gibi soruların cevapları verilmelidir. Özellikle, küçük yaş grubu çocuklarla, müzede neden yüksek sesle konuşmamalıyız?, eserlere neden dokunmamalıyız?, müzede neden koşmamalıyız? Sorularının cevapları karşılıklı soru cevaplarla konuşulmalıdır.

k) Öğrencileri Müze Ziyaretinin Detayları İle İlgili Bilgilendirmek: Müze ziyaretinden bir hafta önceki derste öğrenciler ziyaretin tahmini süresi, yanlarına almaları gerekenler (kalem, büyüteç, boya kalemleri, su, çekim izni varsa fotoğraf makinesi gibi), nasıl giyinebilecekleri (okul kıyafetleri ya da serbest kıyafet) konusunda bilgilendirilmelidir.

l) Müze Ziyareti İle İlgili Planın Yapılması, Ön Anket, Son Anket, Çalışma Kağıtları ya da Müze Rehberinin Hazırlanması: Öğrenme potansiyeli yüksek bir müze ziyareti için öğretmen ön hazırlık yapmalıdır. Müzede ne kadar zaman geçirileceğini ve bu zaman diliminin nasıl kullanılacağını önceden belirlemelidir. Müze ziyaretinin belirli bir konuyla ilgili olmasını sağlayacak etkinlikler yoluyla gerçekleştirilmesi sağlanmalıdır.

Müzeye gitmeden önce öğrencilerimizi fikren hazırlamalı, müze ziyaretini açıklayarak seçilen müzede neler görebilecekleri hakkında konuşmalıyız. Onları düşündürmeli, fikirlerini söylemede cesaretlendirmeliyiz. Öğrencilerimizi müzeye götürmeden önce aşağıda sunulan örnekler gibi ısınma egzersizlerinden yararlanabiliriz. Götüreceğimiz müzenin türüne ve amacımıza yönelik ön hazırlık müzeye olan ilgiyi ve heyecanı artırır.

Egzersiz 1: “Siz” Müzesi (akıcı / esnek düşünme)

Öğrencilerden kim oldukları hakkında düşünmeleri istenir. Bireysel özelliklerini ele almaları söylenir. Nelerden hoşlanıyorlar?, nelerden hoşlanmıyorlar?, nerede yaşıyorlar?, kiminle ilişkileri var? vb. Kim ve ne olduklarını betimlemede kullanabileceklerini düşündükleri bir sözcük ya da cümle yazmaları istenir. Onlara en azından 20 betimsel sözcük ya da cümle yazıncaya kadar durmamaları söylenir. Eğer ellerinden geliyorsa daha fazlasını yazmaları için cesaretlendirilir (akıcı düşünme).

Daha sonra öğrencilerden kendi müzelerini planlamaları istenir. Bu müzenin ana konusu öğrencilere bırakılır. Başka bir kağıdın üst tarafına “(öğrencinin adı).....Müzesi” diye yazdırılır. Kendilerini betimleyen sözcük ya da cümle listesi kullanılarak

özelliklerini ve niteliklerinin her birini en iyi temsil edecek iki nesne düşündürülür. İki nesneden fazlasını düşünebilirlerse daha fazlasını listeleyebilirler (esnek düşünme).

Öğrencilerden bu nesnelere listesini bir başka arkadaşı ile değiştirmesi istenir. Nesnelerin anlamı, özellikler ya da nitelikler doğrultusunda tahmin ettirilir. Öğrencilerle basit bir nesneden geliştirilmiş fikirlerin çeşitliliği ve bazılarının ne kadar farklı olduğu tartışılır. Onlara bu nesnelerin başkalarının düşündüğünden daha fazla yönde yorumlanabileceği anlatılır (Gartenhaus, 2000: 39-40).

Egzersiz 2: Zaman Kapsülü (esnek / özgün düşünme)

Nesneleri bir zaman kapsülüne yerleştirmek büyük bir sorumluluktur. Yapılan seçimler, bizim zamanımızda dünyanın neye benzediğini gelecek kuşaklara gösterecektir. Öğrencilerden, geleceğe şimdiki zamanı anlatmak üzere zaman kapsülüne hangi nesnelerin konulacağını belirlemeleri istenir. Bu görev, grup olarak ya da bireysel olarak yapılabilir. Nesnelerin boyutlarıyla sınırlı olacağı, hiçbirinin 13.5 x 19.5 ölçüsünden büyük olmayacak en fazla 7 nesne seçebilecekleri söylenir (esnek düşünme).

Sonra her öğrenciye bir ödül verilir. Her biri gelecek kuşaklara kendi kişisel mesajı olacak sekizinci bir nesne seçmekte özgür bırakılır. Bu nesne, yazılı bir belge ya da mektup dışında herhangi bir şey olabilir (özgün düşünme).

Daha sonra zaman kapsülünde yer alacak nesnelere gözden geçirilir. Öğrencilerini ve kendinizi şimdiki zamandan 200 yıl sonra yaşayacak ve kapsülü açacak insanlar olarak varsayarak, "Bu nesnelere öğrenebileceğiniz şeylerin çeşitliliği nelerdir?" Sorusu cevaplandırılır, her nesneden birçok şey düşünülerek nesnelere üzerine konuşulur (esnek düşünme) (Gartenhaus, 2000: 40-41).

Böylece zaman kapsülündeki nesnelerin zamanımızda ne tür mesajlar verdiği, yaşadığımız zaman dilimini ne derecede tanıtabildiği tartışılır. Müzelerden öğrenebileceğimiz bilgiler vurgulanır.

Boğaziçi Üniversitesi'nin 150.yıl etkinlikleri kapsamında Haziran 2014'te Üniversite Rektörü Prof. Dr. Gülay Barbarosoğlu 2063'e kapsül göndererek geleceğe mesaj bırakır. Üniversitenin kurumsal hafıza köprüsünü kurmak sloganı ile geleceğe zaman kapsülü gönderir. "Kültürel Miras Projesi" olarak üniversitenin rektörlük binası önündeki bahçeye 2063 yılında, Üniversitenin 200. Yılı kutlamalarında açılmak üzere, içinde üniversite mezuniyet törenlerinde giyilen kepe, diploma, yükseköğretim mevzuatı, bugünün çeşitli gazeteleri olan "Zaman Kapsülü" gömülür (Erbay, 2016).

İlköğretim / ortaöğretim öğrencileri için bir müze rehberi örneği:

Öğretmenler öğrencileri ile verimli bir müze ziyareti organize ederken içerisinde müze ile ilgili kısa bir bilgilendirme, ön anket, son anket, çalışma kağıtları gibi bazı açıklama, yönlendirme ve bilgiyi ölçmeye yarayan etkinliklerin olduğu bir dosya hazırlayabilir. Okulun ve öğrencilerin imkanları bu bölümde önerilen dosyanın hazır-

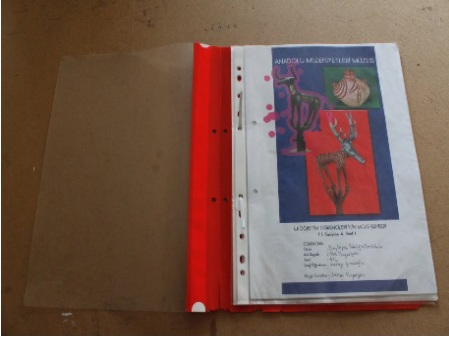
◆ Serap Buyurgan

lanmasında yeterli olamıyorsa öğretmen mutlaka amacına yönelik çalışma kağıtları hazırlamalı ve kullanılmalıdır. Bu bölümde öğretmenlerimize örnek çalışma kağıtları sunulmuştur.

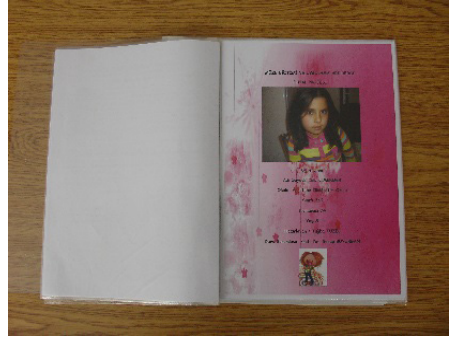
Öğretmenlerin verimli bir müze ziyareti yapabilmeleri için önerilen “İlköğretim / Ortaöğretim Öğrencileri İçin Bir Müze Rehberi Örneği” tamamen, Buyurgan ve Buyurgan tarafından yazılan, Sanat Eğitimi ve Öğretimi Kitabı “Müzedeki Eğitim” Bölümünde yer alan “Eğitimde Müzelerden Nasıl Daha Verimli Faydalanabiliriz?” “Verimli Bir Müze Ziyaretinin Aşamaları” “İlköğretim / Ortaöğretim Öğrencileri İçin Bir Müze Rehberi Örneği” (sf. 106-115) başlıklarındaki bilgilendirmelerden alınmıştır. Müze rehberinin (dosyasının) içerisinde şunlar olmalıdır:

a) Öğrencilerin İlgisini Çekecek Bir Kapak Tasarımı:

Üzerinde gideceğimiz müzenin görüntüsünün yer aldığı, ya da müzede yer alan nesnelere, öğrencinin fotoğrafından yola çıkarak düşünülen, farklı tasarımlarla da hazırlanabilecek bir kapak öğrencileri etkiler. Kapağa gidilecek müzenin adı, ders öğretmenin adı-soyadı, öğrencinin adı-soyadı ve sınıfı yazılır (Fotoğraf 1, 2). Üzerinde kendine ait bilgilerin, fotoğrafın yer aldığı bir müze rehberi öğrenciyi daha fazla motive eder.

Fotoğraf 1: Müze Rehberi Kapağı

Fotoğraf 2: Müze Rehberi Kapağı

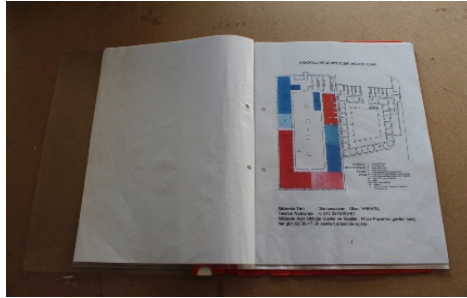
b) Müzede Nasıl Davranılmasına İlişkin Bilgiler:

Öğrenciler müzeye gitmeden önce müzede dikkat etmeleri gereken davranışlar konusunda bilgilendirilir ve bu bilgiler müze rehberinin içerisine yazılı olarak koyulur. Bu kurallar öğrencilerimizi götüreceğimiz yaş grubu dikkate alınarak belirlenir. Aşağıda, genel olarak müzelerde dikkat etmemiz gereken davranışlar ve yönlendirmeler örnek olarak verilmiştir. Öğretmenler öğrencilerinin yaş grubu ve götürecekleri müzeye göre ilaveler ve çıkarmalar yapabilirler.

Müzedede Dikkat Edilmesi Gereken Kurallar:

- 1- Müzedede size gerekli olacak malzemeleri yanınıza almayı unutmayınız.
- 2- Müzedede sergilenen eserlere ve kasalarına (kaidelerine) dokunmayınız, üzerlerine yazı yazmayınız (bu uyarı özellikle açık hava müzelerine ve ören yerlerine giderken yapılmalıdır).
- 3- Gürültü yapmayınız,
- 4- Anlatılanları dikkatle dinleyiniz, merak ettiklerinizi öğretmeninize ve (varsa) müze eğitim uzmanlarına sorunuz.
- 5- Müzedede yapılan uyarıları dikkate alınız.
- 6- Müze rehberinize istediğiniz, gerekli bulduğunuz bilgileri yazınız, çizimleri yapınız.
- 7- Müzedede bir şey yemeyiniz.
- 8- Yerlere çöp atmayınız.
- 9- Müzedede fotoğraf çekmeyiniz / çekebilirsiniz.
- 10- Müzedede flaşlı çekim yapmayınız / yapabilirsiniz (bu uyarılar gidilecek müzenin kurallarına göre yapılmalıdır).
- 11- Gruptan ayrılır, kaybolduğunuzu düşünürseniz görevlilerden yardım isteyerek danışmaya gidiniz. Orada öğretmeninizin gelip sizi almasını bekleyiniz (bu uyarı küçük yaş grubu çocuklara yapılmalıdır).
- 12- Müzedede size sunulan dünyayı tanımaya çalışınız, o günlerle sizin dünyanız arasında köprüler kurunuz. Haydi bakalım heyecanlı bir güne başlamaya hazır mısınız? (Son cümle küçük yaş grubu çocuklar için kullanılır. Burada müzeye götüreceğimiz öğrencilerin hepsinin merak ve heyecanla “hazırız” cevabını duyabiliriz).

c) **Müzenin Planı:** Öğrencileri götüreceğimiz müzenin planı fotokopi ile çoğaltılarak her rehberin içine koyulur (Fotoğraf 3).

Fotoğraf 3: Müzenin Planı

◆ Serap Buyurgan

d) Sınıfın Ziyaret Edeceği Galerinin (Müzedeki) Yeri ve İsmi:

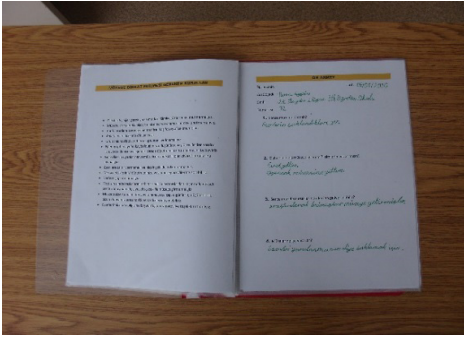
Bazen ziyaret edilecek müzenin tümünü gezmek mümkün olmayabilir. Daha verimli ve anlaşılır bir müze ziyareti gerçekleştirmek için (müze çok büyük ise) müzenin gezilecek bölümü önceden belirlenir. Bu bilgiler müze rehberi içerisinde yer alır.

e) Ön Anket:

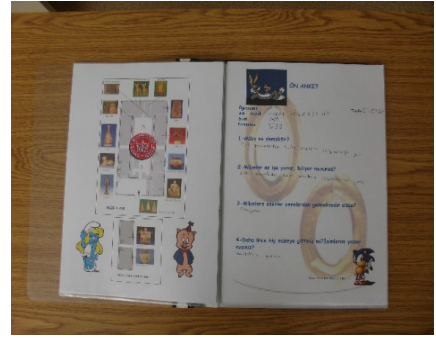
Öğrencilerin müzeye gitmeden önce bilgilerini, düşüncelerini ölçmek amacıyla ön anket sayfasında onları sıkmayacak birkaç soru hazırlanır. Ön anket sınıfta ya da müzede gezmeye başlamadan önce, girişte uygun bir yerde toplanarak kısa zamanda cevaplandırılabilir. Ön anketteki sorular çok fazla olmamalı sınıfın seviyesi dikkate alınmalıdır. Ön anket sayfasında her sorunun altına öğrencinin cevap yazabileceği boşluk bırakılmalıdır (Fotoğraf 4,5).

Ön ankette şu sorular yer alabilir: (küçük yaş gruplarında soruların hepsi kullanılmamalıdır)

- 1- Müze ne demektir?
- 2- Daha önce hiç müze gezdiniz mi? Gezdiyseniz isimlerini yazar mısınız?
- 3- Hangi tür müzeler vardır?
- 4- Müzeye eserler nerelerden gelir?
- 5- Müzeler ne işe yarar?

Fotoğraf 4: Ön Anket

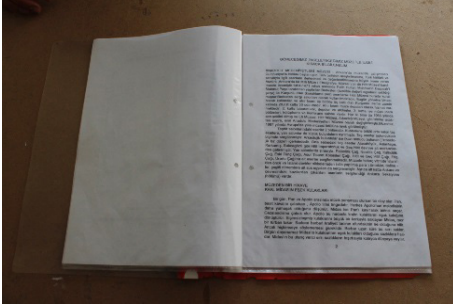

Fotoğraf 5: Ön Anket

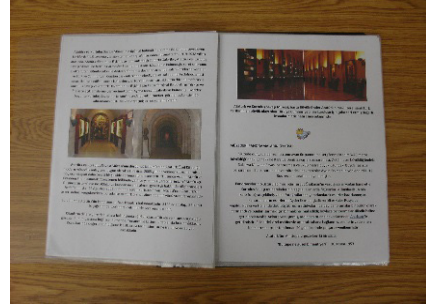
f) Müze ile İlgili Bilgilendirme:

Müzeyi ziyaretimizden önce gideceğimiz müze ile ilgili, müzenin yeri, tarihçesi, müzede sergilenen eserlerin geldikleri yerler ve genel özellikleri ile ilgili araştırma yapılır. Edindiğimiz bu bilgiler müze ziyaretinde öğrencilere anlatılacaktır. Ancak bu bilgilerin müze rehberinde de özet olarak yer alması müze rehberini zenginleştirir.

Özellikle müzede sergilenen eserler ya da dönemleri ile ilgili hikayeler öğrenilmelidir. Mitolojik hikayeler öğrencilerin ilgisini daha çok çeker; heyecanlarını arttırıp dikkatlerini yoğunlaştırır (Fotoğraf 6,7).

Fotoğraf 6: Müze ile ilgili bilgilendirme

Fotoğraf 7: Müze ile ilgili bilgilendirme

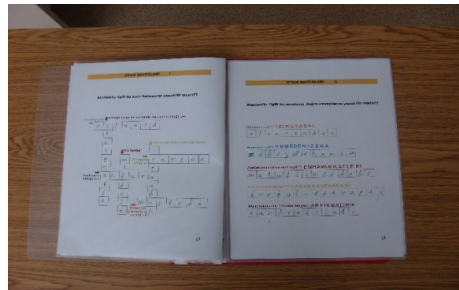
g) Çalışma Kağıtları:

Öğrencilerimizin dikkatini müzede daha fazla yoğunlaştıran ve amacımıza göre vurgulamak istediğimiz bilgileri kapsayan çalışma kağıtları öğrenmeyi ve heyecanı arttırır. Çalışma kağıtları seviyeye yönelik hazırlanmalıdır. Çalışma kağıtları, amacımıza yönelik, götüreceğimiz müzede yer alan eserlerden yola çıkarak, seviyeye göre, oyunlaştırarak, bulmaca, eksik tamamlama, yerini bulma, boz-yap şeklinde ya da eğlendirici ve düşündürücü sorularla hazırlanabilir (Fotoğraf 8, 9, 10, 11, 12, 13). Burada öğretmenin yaratıcılığı devrededir. Ancak çalışma kağıtları çok fazla olmamalıdır. Öğrencilerin dikkatlerini toplayalım, verimli öğrenmeyi gerçekleştirelim derken, onları bunaltmamalıyız.

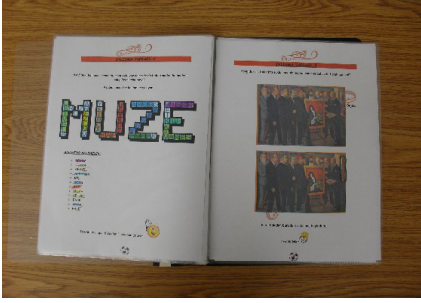
Çalışma kağıdı örnekleri:

Fotoğraf 8: Çalışma Kağıdı

Fotoğraf 9: Çalışma Kağıdı

Fotoğraf 10: Çalışma Kağıdı

Fotoğraf 11: Çalışma Kağıdı

Fotoğraf 12: Çalışma Kağıdı

Fotoğraf 13: Çalışma Kağıdı

h) Bir Sanat Yapıtı ile İlgili Bağlamsal Sanat Eleştirisi Soruları:

Bağlamsal sanat tarihi bir sanat eserinin toplumsal ve tarihsel olaylarla ilgisini ortaya koyan araştırmaları içerir. “Halk sanatı”, “el işleri” genel olarak kurumsal bir eğitimi olmayan bireyler tarafından üretilir (örn. maden işleri, ağaç oyma). Bu tür ürünleri anlayabilmek için sorabileceğimiz sorular aşağıda verilmiştir. Bağlamsal sanat eleştirisi sorularından oluşan çalışma kağıdı ortaöğretim ve üniversite öğrencileri ile yapılan müze ziyaretlerinde kullanılmalı; ilköğretim öğrencileri için soruların sayısı ve içerikleri azaltılmalıdır (Katz 1995’den Kırıçoğlu, Stokrocki, 1997: 3.34-3.35). Arkeoloji ve etnografya müzeleri ziyaretlerinde eserlerin karşısında aşağıdaki soruların cevapları aranarak yapılan bilgilendirmeler eserin analizinde yol gösterir. Aynı zamanda bu sorular öğrencilerin o dönemleri anlama, bu günler ile bağlantı kurma ve yaratıcılıklarını kullanarak yeni düşünce şemaları geliştirmelerini sağlar. Müzede sadece öğretmenler ya da müze eğitim uzmanları bilgilendirme yapmamalı; öğrenciler de seviyelerine uygun sorularla konuşturulmalı, düşündürülmelidir.

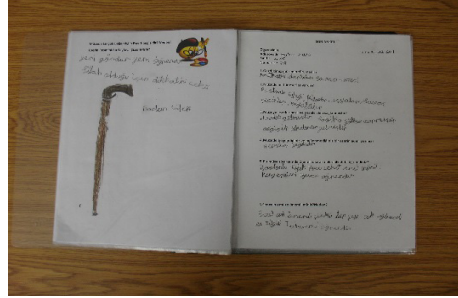
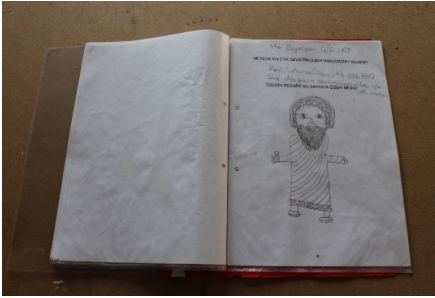
Bir Sanat Yapıtı İle İlgili Bağlamsal Sanat Eleştirisi Soruları:

- 1- Eserin adı nedir?
- 2- Eser ne zaman; nerede yapılmıştır?
- 3- Eser nasıl yapılmıştır (tekniki ile ilgili bilgi)
- 4- Hangi amaçla yapılmıştır?
- 5- Eserin bugün de önemi aynı mıdır?
- 6- Sanatçısı ya da ustaları kimlerdir? (arkeoloji ve etnografya müzelerindeki eserlerin sanatçıları ya da ustaları genellikle bilinmez)
- 7- Ne gibi tarihi olaylar eserin yapıldığı zamanı etkilemiştir? (savaş, din, işveren desteği vb.)
- 8- Eser hangi öyküyü ya da simgeleri aktarmaya çalışmıştır?
- 9- Bu eseri daha iyi değerlendirebilmek için başka hangi soruları sorabiliriz? (yaratıcı ve esnek düşünme)

Eğer bir sanat müzesini ziyaret ediyorsak ve sanat eserlerini anlamaya çalışıyorsak bu sorulara farklı ilavelerimiz olmalıdır. Sanat eserini, türüne göre, çizgi, renk ilişkileri, mekan, boşluk-doluluk (özellikle heykelerde bu ilişki sorgulanır), kompozisyon özellikleri doğrultusunda anlamaya çalışmalıyız. Tasarım eleman ve ilkeleri doğrultusunda eseri sorgulamalı, neden önemli olduğunu ve sanat eseri olarak kabul edildiğini vurgulamalıyız. Ayrıca sanat eserini yapan sanatçı ve dönemi ile ilgili de bilgilendirmeler yapmalı, soru ve cevaplarla öğrencileri aktif tutmalıyız.

1) Müze rehberinde her öğrencinin kişisel beğenisini ortaya koyabileceği ve nedenini açıklayabileceği bir sayfa olmalıdır. Bu sayfanın üstüne:

MÜZEDE EN ÇOK BEĞENDİĞİNİZ ESER HANGİSİDİR? NEDEN? Sorusu yazılır. Biraz boşluk bırakılır. Hemen altına: ESERİN RESMİNİ BU SAYFAYA ÇİZER MİSİN? Sorusu yazılarak beğendiği eserin çizimi yaptırılır (Fotoğraf 14, 15).

Fotoğraf 14: Estetik Beğeni Sayfası Fotoğraf 15: Estetik Beğeni Sayfası/Son Anket

◆ Serap Buyurgan

k) Son Anket:

Son ankette şu sorular yer alabilir: Müze ziyaretinden önce öğrencilerin müze ile ilgili bilgi ya da düşüncelerini ön anket ile ölçmüştük. Daha sonra müze ziyareti sürecinde edindikleri bilgileri, izlenimleri ve düşüncelerini belirleyebilmek için son anket hazırlanır. Son anket uygulanırken öğrencilerin müzede yaşadıkları süreç ve ilgileri göz önüne alınmalıdır (Fotoğraf 15). Eğer yoruldukları gözlemlenirse son anket sınıfta cevaplandırılır. Son ankette sorular müze ziyareti sürecini içerecek ve öğrenciyi sıkma-yacak şekilde hazırlanmalıdır.

- 1- Gezdiğimiz müzenin türü nedir?
- 2- Müzeye eserler nerelerden gelmiştir?
- 3- Müzede beğendiğiniz ve beğenmediğiniz bir eserin adını yazınız?
- 4- Sence gezdiğimiz müze neden önemlidir?
- 5- Müzede nasıl bir ses duydunuz? (Kahkaha, çığlık, ağlama, sessizlik)

2- MÜZEDE SORUMLULUKLAR:

Öğretmenler müzede öğrencilerinin ihtiyaçlarını karşılayabilecek şekilde hareket etmelidir. Öğrencilerinin yaşlarına göre müzede geçirecekleri zamanı dikkate almalı, doğal ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri mekanları (lavabo, büfe vb.), bahçeyi, giriş-çıkışı, danışmayı göstermeli, genel olarak çevreyi tanıtmalıdır. Müze ziyaretinde öğrencileri ile birlikte olmalı, onlara bilgi ve güven vermelidir. Onlarla bireysel ya da grup olarak bilgi alışverişinde bulunmalı, onları soru ve cevaplarla düşünce üretmeye yönlendirmeli, her an yanlarında olduğunu hissettirmelidir. Müze ziyaretinin belirlenen zamanda, aktiviteleri uygulayarak ve sorunsuz geçmesi için yönlendirmeler yapılmalıdır (Buyurgan ve Buyurgan, 2012: 115).

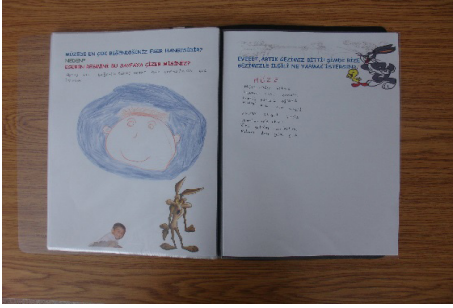
3- MÜZE ZİYARETİNDEN SONRA YAPTIRILABİLECEK UYGULAMALAR:

Müzede eğitim sadece müze ziyareti boyutu ile sınırlı kalmamalıdır. Müze ziyaretinden sonraki haftalarda öğrencilerin müzede yaşadığı gözlem ve incelemeler resim derslerinde farklı uygulamalara (görsel, yazı ile, drama ile) dönüştürülmelidir. Bu bölümde, eğitimin bir parçası olması gereken müze ve galeri incelemeleri sonrasında uygulama boyutunda öğrencilere neler yaptırılabilceği ile ilgili etkinlikler önerilmiştir.

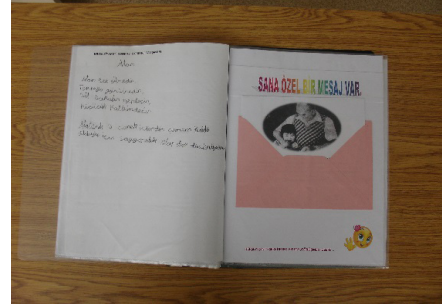
Bu bölümde sunulan örnek etkinlikler tamamen, Buyurgan ve Buyurgan tarafından yazılan, Sanat Eğitimi ve Öğretimi Kitabı "Müzede Eğitim" Bölümünde yer alan "Eğitimde Müzelerden Nasıl Daha Verimli Faydalanabiliriz?" "Verimli Bir Müze Ziyaretinin Aşamaları" "İlköğretim / Ortaöğretim Öğrencileri İçin Bir Müze Rehberi Örneği" (sf. 116-120) başlıklarındaki bilgilendirmelerden alınmıştır.

Etkinlik 1.

Müze ziyaretinden sonra öğrencilerden müze hakkındaki izlenimlerini içeren kompozisyon, şiir ya da kısa hikayeler yazmaları istenebilir (Fotoğraf 16, 17).

Fotoğraf 16: Müze ziyareti sonrası yazılan şiir

Fotoğraf 17: Müze ziyareti sonrası yazılan şiir

Etkinlik 2.

Müze gözlemlerine yönelik sanatsal uygulamalar (resim, üç boyutlu çalışma, mozaik vb.) yaptırılabilir. Öğrencilere, biz hangi müzeye gittik? Müzede neler gördük? O zaman yaşayan insanlar nasıl giyiniyorlardı? Evleri nasıldı? Müzeye bu eserler nereden ve nasıl geldi? gibi sorularla müze ile ilgili izlenimleri hatırlatılır. Bu sorular ziyaret edilen müzenin türüne göre düşünülür. Gezilen müze ile tekrar iletişim kurulduktan sonra öğrencilerde müze gözlemlerini yansıtan bir resim (istenilen bir teknik ile, pastel boya, guaj boya, kolaj, karışık teknik vb.) yaptırılır (Fotoğraf 18, 19). Bu çalışmada müzede yaptıkları çizimlerden de yararlanılabilir.

Fotoğraf 18: 4. Sınıf, Anadolu Medeniyetleri Müzesi ziyareti sonrası yapılan resim, "Kral Tarhunza", 2002

◆ Serap Buyurgan

Etkinlik 3.

Müzedeki eserler üç boyutlu çalışmaya uygun ise kil ile çalışma yaptırılabilir. Kil bulunamazsa oyun hamuru, tuz seramiği, kağıt hamuru ve talaş hamuru da kullanılabilir.

Fotoğraf 19: Gazi Üniversitesi, GEF, Resim-İş Eğitimi ABD, “Müze Eğitimi ve Uygulamaları” dersi kapsamında Anadolu Medeniyetleri Müzesi ziyareti sonrası öğrencilere yaptırılan “mozaik grup projesi” örneği, 2001

Etkinlik 4.

Müzei tanıtan pano yaptırılabilir. Müzede tutulan notlardan, çizilen resimlerden, müze ile ilgili kartpostal ve kataloglardan faydalanarak hazırlanan müzei tanıtan pano sınıfta ya da okulun uygun yerinde sergilenerek görsel bilgilenme devam eder.

Etkinlik 5.

Müze ziyareti sonrası müzedeki eserlerden yola çıkarak grup projesi yaptırılabilir. Grup projesi ile öğrencilerimize birlikte düşünce üretme, karar verme, paylaşım ve sorumluluğu birlikte taşıma duygusu kazandırabiliriz (Fotoğraf 19).

Etkinlik 6.

Bir sanat müzesinde yer alan tablolar, dönem giysileri ve hikayeleri ile canlandırılabilir.

Etkinlik 7.

Müzede sergilenen eserler ve sunulan dünya ile ilgili dramalar yaptırılabilir. Örneğin bir Tabiat Tarihi Müzesi ziyaretinde veya sonrasında orada sergilenen hayvanların hareketleri, duruş şekilleri öğrenciler tarafından canlandırılabilir. Okul öncesi ve ilköğretim birinci kademe öğrencileri bu tür etkinlikten çok keyif alır.

Etkinlik 8.

Müzedede en çok beğendikleri eser ile ilgili bir hikaye yazdırabiliriz.

Önerilen etkinlikler öğrencilerin hem sözel hem de bedensel olarak düşündüklerini aktarabilmelerine, duygularını kelimelere dökabilmelerine ve algılarını sanatsal uygulamalarla ifade edebilmelerine yöneliktir. Bu tür çok yönlü etkinlikler öğrencilerin zihinsel, bedensel, toplumsal ve sanatsal gelişimlerinde olumlu rol oynar; öğretmenler, yukarıda sunulan etkinliklerden en az birini ya da kendi uygun gördükleri bir etkinliği müze ziyaretinden sonraki derste uygulamalıdır. Böylece müze ziyareti her yönü ile değerlendirilmiş olur. Müze ziyareti sonrası gerçekleştirilen etkinlikler sınıf panosunda ya da okulda uygun mekanlarda sergilenerek görsel etkileşim bir süre daha devam eder (Buyurgan ve Buyurgan, 2012: 116-120).

Tartışma ve Sonuç

Müzeler düş gücünü uyarmak ve yaratıcılığı kışkırtmak için kullanılacak en uygun mekanlardır ve yaratıcılık için mükemmel bir kışkırtma sağlar; çünkü müzeler izleyiciye büyük bir anlamlılıkla dolu, hem zihinsel hem de bedensel açıdan yaklaşılabilecek ilginç nesnelere sunar (Gartenhaus, 2000: 33-34). Kalıcı ve heyecan verici bir öğrenmenin gerçekleşmesinde önemli yeri olan müzelerin eğitim mekanı olarak kullanılması da son derece önemlidir. Hooper-Greenhill'e göre (1999: 132), gerçek nesnelere çalışmak, karşılaştırma yapmak, hatırlamak, ilişki kurmak, sınıflandırmak, sorgulamak, somut gözlemlerden soyut kavramlara geçmek, bilinenden bilinmeyene uzanmak, belirgin gözlemlerden genellemelere ulaşmak da dahil olmak üzere her türlü düşünmenin gerçekleşmesini sağlar.

Yapılan araştırmalarda, öğrenmenin kitapla ve dersliklerle sınırlı olmadığı, yaşam boyu öğrenmenin gerçekleştiği müzelerde bireylerin gözlem, mantık, yaratıcılık, hayal gücü ve beğeni duygusunun olduğu ve geliştiği, programlı bir müze ziyareti ile müzede öğrenmenin daha heyecan verici olduğu ve etkin bir öğrenmenin gerçekleştiği, görülmektedir (Adıgüzel ve Öztürk, 1999; Atagök, 1999; Buyurgan, 2007; Buyurgan ve Demirdelen, 2009; Özsoy, 2001). Yine yapılan bir başka araştırmada, sınıf öğretmenin derslere katılmayan, ilgisiz ve başarısız olarak nitelendirdiği bir öğrencinin, amaca yönelik hazırlanmış bir müze rehberi ile götürüldüğü programlı müze ziyareti sürecinde, son derece ilgili davrandığı, sorular sorup, müze rehberine notlar aldığı, resimler yapıp, çalışma kağıtlarını heyecanla doldurduğu görülmüştür (Buyurgan, 2004). Öyleyse müzeler, amaca yönelik hazırlanmış verimli müze ziyaretleri ile mutlaka eğitimde yerini almalıdır. Müzelerin eğitim ortamı olarak kullanılması, bu amaçla müze eğitim birimlerinin kurulması ve okullara ve öğretmenlere yönelik eğitim hizmetlerinin oluşturulması Dünyada ve Türkiye'de her geçen gün artarak devam etmektedir. Bu hizmetlerdeki gelişmenin yanında öğretmenlerin de verimli bir müze ziyareti organize etme, amaca yönelik bir müze rehberi hazırlama noktasında daha donanımlı olmaları önemlidir. Müze ve galerilere yapılacak ziyaretlerin en verimlisi üç ünite-

◆ Serap Buyurgan

den oluşur; ön hazırlık, müze ya da galeri ziyareti ve izleme-çalışmasıdır (Woodward 1989'dan Hooper-Greenhill, 1999: 146). Amaca yönelik hazırlanmış, tüm boyutları ile programlanmış bir müze ziyareti, öğrencilerimizin düş gücünün uyarılmasında, akıcı, esnek ve özgün bir öğrenmenin gerçekleşmesinde önemli rol oynar.

Kaynaklar

- Adıgüzel, H.Ömer ve F. Öztürk (1999). "Türk Eğitim Düşüncesinde Okul Müzesinden Müze Pedagojisine Değişim". *Eğitim Bilimleri Dergisi*, 14 (114), s. 73-80.
- Atagök, T. (1999). *Yeniden Müzeciliği Düşünmek*. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Basım Yayın Merkezi.
- Anadolu Medeniyetleri Müzesi Eğitim Birimi (2006). "Anadolu Medeniyetleri Müzesi 2006-2007 Yılı Eğitim Etkinlikleri, Müze Eğitim Atölyesi, IV. Çocuk Şenliği ve II. Çocuk Olimpiyatları". *Anadolu Medeniyetleri Müzesi 2006 Yıllığı*. sf. 35-87, Ankara: Anadolu Medeniyetleri Müzesi Müdürlüğü, DÖSİM Merkez Müdürlüğü ve Anadolu Medeniyetlerini Koruma ve Yaşatma Derneği.
- Bayam, Emine (2008). "Eğitim ve Rahmi M. Koç Müzesi". *Eğitim ve Müze Semineri*. Sf. 167-175, Yayına Hazırlayan: Prof. Dr. İnci San. Ankara: KÖK Yayıncılık.
- Buyurgan, S. (2002). "Programlı Bir Müze Ziyareti ve Sonrasında Uygulama Örneği". *Gazi Üniversitesi'nin Eğitimde 75. Yılı Sanat Eğitimi Sempozyumu* bildirileri içinde. Sf. 105-118. Gazi Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı. 08-10 Mayıs, Ankara: G.Ü. İletişim Fakültesi Matbaası.
- Buyurgan, Serap (2004). "Effective Learning at the Museum". *Journal of Cultural Research in Art Education*. United States Society for Education Through art (USSEA). Volume: 22. Pace: 99-115. USA: Spring.
- Buyurgan, Serap (2006). "Müze Eğitimi", *Sanat Sokağı*. Sf. 22-25. Ankara: Denge Matbaası.
- Buyurgan, S. ve H. Demirdelen (2009). "Total Kör Bir Öğrencinin Öğrenmesinde Dokunma, İşitsel Bilgilendirme, Hissetme ve Müze". *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*. C: 7. Sayı: 3. S. 563-580.
- Buyurgan, S. ve L. Mercin (2010). *Görsel Sanatlar Eğitiminde Müze Eğitimi ve Uygulamaları*. Editör: Vedat Özsoy. Görsel Sanatlar Eğitimi Derneği Yayınları: 2 (2. Baskı), Ankara: Öncü Basımevi.
- Buyurgan, S. ve U. Buyurgan (2012). *Sanat Eğitimi ve Öğretimi (Eğitimin Her Kademesine Yönelik Yöntem ve Tekniklerle)*. 3. Baskı, Sf. 103-125, Ankara: PegemA Yayınları.
- Demirdelen, H., Alpagut, A. ve N. Demirtaş (2005). "Anadolu Medeniyetleri Müzesi 2003-2004 Yılı Eğitim Etkinlikleri, Müze Eğitim Atölyesi ve Çocuk Şenlikleri". *Anadolu Medeniyetleri Müzesi 2003-2004 Yıllığı*. Sf. 55-74, Ankara.
- Denizli, H., Alpagut, A., Demirdelen, H., Metin, M., Demirtaş, N. ve A.A. Akyol (2006). "Anadolu Medeniyetleri Müzesi 2005-2006 Yılı Eğitim Etkinlikleri, Müze Eğitim Atölyesi, III.

- Müze Çocuk Şenliği ve Roma Hamamı I. Çocuk Olimpiyatları". *Anadolu Medeniyetleri Müzesi 2005 Yıllığı*. Sf. 35-85, Ankara: Anadolu Medeniyetleri Müzesi Müdürlüğü ve DÖ-SİM Merkez Müdürlüğü.
- Erbay, Mutlu (2016). *Üniversite Müzeleri içinde "Boğaziçi Üniversitesi'nin 150 Yıllık Kültürel Mirası"*, Üniversite Müzeleri Mimarlık Vakfı Yayını, ISBN 978-605-65821-3-4, sf. 65-66.
- Gartenhaus, A.R. (2000). *Yaratıcı Düşünme ve Müzeler*. Çeviren: Ruhiser Mergenci-Bekir Onur. Yayına Hazırlayan: Bekir Onur, A.Ü. Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları No: 7, Ankara.
- Hooper, E.-Greehill (1999). *Müze ve Galeri Eğitimi*. Çev: Meltem Öрге Evren-Emine Gül Kapçı. Yayına Hazırlayan: Bekir Onur. Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları No: 4. Ankara.
- Kırıoğlu, O.T. ve Stokrocki, M. (1997). Ortaöğretim Sanat Öğretimi. YÖK/DÜNYA BANKASI MEGP. Ankara.
- Özsoy, V. (2001). "Başarılı Bir Çocuk Gençlik Sanat Müzesi". *Türkiye'de Sanat Dergisi*. (40), sf. 24-33.
- UNESCO (1963). *Müzelerin Teşkilatlanması Pratik Öğütler*. ICOM Türkiye Milli Komitesi Yayınları. Sayı: 2, Ankara: Türk Hava Kurumu Basımevi.
- Yavuzoğlu-Atasoy, N. (1999). "Çağdaş Eğitimde Müzenin İşlevi", *Yeniden Müzeciliği Düşünmek*. Derleyen: T. Atagök. Sf. 147-153, İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Basım Yayın Merkezi.
- http://www.egitim.hacettepe.edu.tr/belge/UOYPSS1_BildiriKitabi.pdf 12-14 Mayıs 2007 tarihlerinde Bakü'de gerçekleştirilen, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi ve Azerbaycan Devlet Pedagoji Üniversitesi "Uluslararası Öğretmen Yetiştirme Politikaları ve Sorunları Sempozyumu"nda sunulan "Tarih Dersi Kapsamında Programlı Bir Müze Ziyareti" başlıklı bildiri, sf. 725-729.
- www.istanbulmodern.org 17 Mart 2017 tarihinde indirilmiştir.
- www.sakipsabancimuzesi.org 17 Mart 2017 tarihinde indirilmiştir.
- www.britishmuseum.org 17 Mart 2017 tarihinde indirilmiştir.
- www.louvre.fr/en/groups-schools 17 Mart 2017 tarihinde indirilmiştir.
- www.louvre.fr/en/pistes-de-visite 17 Mart 2017 tarihinde indirilmiştir.
- <http://www.metmuseum.org/learn/educators> 17 Mart 2017 tarihinde indirilmiştir.
- <https://www.moma.org/research-and-learning/teachers/index> 17 Mart 2017 tarihinde indirilmiştir.

◆ Serap Buyurgan

EK 1:

MÜZE ARAŞTIRMA- İNCELEME VE BİLGİLENME ZİYARETİ PLANI

Sınıf / Sınıflar	:
Ders	:
Gidilecek Müze	:
Gidiş yeri ve saati	:
Dönüş yeri ve saati	:
Müze ziyaretinin amacı	:
Yapılacak hazırlıklar	:
Müze ziyaretine katılacak kişiler (yönetici, öğretmen, veli)	:
Müze ziyareti nasıl yapılacak (araç ile ilgili bilgi)	:
Müze ziyareti nasıl değerlendirilecek	:

(Müze ziyaretinden sonra amaca yönelik, müzedeki gözlemler, alınan notlar ve çizimlerden neler yapılacağı ile ilgili bilgilendirme).

EK 2:

ANADOLU MEDENİYETLERİ MÜZESİ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

ANKARA

Gazi Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı'nda Müze Eğitimi ve Uygulamaları dersini vermekteyim. Dersimizin amaçları doğrultusunda müzenizde aşağıda belirtilen gün ve saatlerde öğrencilerimle araştırma, inceleme ve bilgilendirme ziyareti yapmak istiyoruz. Bu ziyaretimizin bir bölümünde, Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ni ve müzedeki eserleri daha iyi tanıyabilmemiz için, sizce de uygun görüldüğü takdirde müze eğitimcilerinin bilgilendirmelerinden de istifade etmek istiyoruz.

Gereğini bilgilerinize saygılarımla arz ederim.

26 Ekim 2007

Doç. Dr. Serap BUYURGAN

- 30 Ekim 2007 Pazartesi

Saat: 09.30-12.30

Öğrenci Grubu: 40 kişi

- 31 Ekim 2007 Salı

Saat: 09.30-12.30

Öğrenci Grubu: 45 kişi

- 31 Ekim 2007 Salı

Saat: 13.30-16.30

Öğrenci Grubu: 25 kişi

◆ Serap Buyurgan

EK 3: KURUM BİLGİLENDİRME FORMU

BEYTEPE İLKÖĞRETİM OKULU MÜDÜRLÜĞÜ'NE

ANKARA

Okulumuz, ikinci kademe yedinci sınıf öğrencilerini aşağıda belirtilen gün ve saatlerde araştırma, inceleme ve bilgilendirme amaçlı Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ne götürmek istiyorum. Gereğini bilgilerinize saygılarımla arz ederim.

16 Mayıs 2005

İnci SARIKAVAK

Görsel Sanatlar Öğretmeni

- 23 Mayıs Pazartesi

Saat: 09.00-11.30 Sınıflar: 7 / A ve 7 / B (60 öğrenci)

- 23 Mayıs Pazartesi

Saat: 13.30-16.00 Sınıflar: 7 / C ve 7 / D (65 öğrenci)

EK 4:

VELİ BİLGİLENDİRME VE İZİN ALMA DİLEKÇE ÖRNEĞİ

SAYIN VELİ,

Aşağıda belirtilen gün ve saatlerde öğrencilerimi Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ne götürmek istiyorum. Müze ziyareti ile ilgili bilgilendirme yazısının altında yer alan izin dilekçesini doldurarak en geç 18 Mayıs tarihine kadar göndermenizi rica ediyorum.

Saygılarımla,

6 Mayıs 2005

İnci SARIKAVAK

Görsel Sanatlar Öğretmeni

MÜZE ZİYARETİ İLE İLGİLİ BİLGİLENDİRME

- Müzeye gidiş tarihi : 23 Mayıs Pazartesi
- Gidiş yeri ve saati : Okulumuz bahçesi, 13.30
- Dönüş yeri ve saati : Okulumuz bahçesi, 16.00
- Müze ziyaretimizin amacı : Geçmiş uygarlıklara ait bilgileri o dönemlere ait eserler karşısında görerek, hissederek, yaşayarak öğrenmek. Arkeoloji müzesi kavramını öğrenerek, müzelerin önemi ve gerekliliği ile ilgili bilinçlenmek.
- Müze ziyareti giderleri : .....YTL
- Müze ziyaretinde öğrencinin yanında bulundurabilecekleri: su, kurşun kalem, şapka, fotoğraf makinesi (flaşsız çekim yapabilirler)
- Siz de müze ziyaretimize katılmak ister misiniz? Evet: Hayır:

◆ Serap Buyurgan

BEYTEPE İLKÖĞRETİM OKULU MÜDÜRLÜĞÜ'NE
ANKARA

Okulunuz, 7/C Sınıfı 187 no'lu öğrencisi Ata BUYURGAN'ın Anadolu Medeniyetleri Müzesi Ziyaretine katılmasını istiyorum.

Gereğini bilgilerinize arz ederim.

Saygılarımla,

17 Mayıs 2005

Serap BUYURGAN